

ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ З МЕТОЮ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

© Міщук Г. Ю., Самолюк Н. М., 2017

На основі аналізу джерел фінансування проектів інноваційного розвитку в Україні визначено, що в умовах модернізації бюджетних відносин та децентралізації управлінських функцій зростають можливості використання зовнішніх фінансових ресурсів. Водночас підтверджено недостатню ефективність залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку, що спеціально створений з метою підтримки місцевих ініціатив стратегічного значення. Доведено, що ефективним механізмом реалізації пріоритетних для суспільства проектів може бути їх фінансування на основі краудфандингу.

Ключові слова: інновації, краудфандинг, проект, регіональний розвиток, фінансування.

H. Y. Mishchuk, N. M. Samoliuk

National University of Water and Environmental Engineering

ISSUES AND CAPABILITIES OF THE INNOVATIVE PROJECTS FUNDING AIMING AT REGIONAL DEVELOPMENT IN UKRAINE

© Mishchuk H. Y., Samoliuk N. M., 2017

The aim of the article is to investigate problems and opportunities for financial support of innovative projects, fulfilling the need for regional development. In the context of tasks to ensure the effectiveness of the financial mechanism to stimulate regional development authors have analyzed the main sources of funding innovations in Ukraine compared with developed countries, have determined the effectiveness of the financial support for the implementation of innovative projects from the State Fund for Regional Development (SFRR), current trends and possibilities of alternative financial source usage for innovative ideas implementation. It is proved, that current trends of foreign direct investment outflow and the lack of public finances for the regional development, local communities and authorities should use the external financial sources. One of them is SFRR, which is created to stimulate initiatives in the implementation of projects aiming at strategic priorities of the regions. However, based on the analysis of the dynamics of submitted and completed projects, it was argued that this financial resource cannot fulfill the actual needs of the community innovative development. Among the projects that have received funding, innovative proposals are not dominated; the share of traditional projects in the fields of education, housing and utilities sector, health care and sports are prevailed. The refusal to finance may not only be caused by the lack of financial resources, but also by the insufficient quality of projects. Due to the high significance of the strategic objectives of innovation (22 regions of Ukraine have identified this target as a priority) increases the weight of need to find other financial sources. In addition to grant programs, new mechanism for innovations implementation appears, called crowdfunding. It has the rapid development in the world; however it is not well developed in Ukraine. Thus, the crowdfunding world market in 2015 estimates in measures over 34 billion with predictions to increase up to 96 billion. In Ukraine only two crowdfunding platforms are active today; they use the principle of fundraising "all or nothing". At the same time,

attracting resources via crowdfunding is the most transparent way which allows identifying the most appropriate needs of society. So, we assumed that the most innovative ideas were presented in the section “Technology” on crowdfunding web-sites, where we have determined that 16 from 40 of the submitted projects gathered the required amount of funding (their value reached 115 thousand UAH per project) and included different ideas – from tools for 3D-printing, environmental projects to provide innovative solutions in medicine and education.

As a result of our study we made the following findings. Decentralization in Ukraine is accompanied by increased responsibility for development in the region. While the importance of the need to attract financial resources from all available sources are steadily increasing, as well as fiscal autonomy is not a full guarantee of the communities financial viability to finance innovative projects, the possibility to use external financial sources significantly increased today. SFRR, as we proved, cannot fully fulfil the financing needs of regional development. Financing innovation through crowdfunding remains undervalued alternative in Ukraine. However, raising funds from various sources requires higher activity and self-organization of local communities.

Key words: innovation, crowdfunding project, regional development, funding.

Постановка проблеми. Розвиток інноваційної діяльності є одним з основних видів стабілізації економіки та зростання її конкурентоспроможності на світовому ринку. Провідні країни світу до основних факторів економічного розвитку країни загалом та регіону зокрема зараховують інновації, адже технологічна відсталість майже завжди призводить до економічної та соціальної відсталості. Тому активізація інноваційної діяльності в умовах ринкової економіки пов’язана передусім з пошуком джерел і форм інвестування, які повинні забезпечити баланс між інноваційними витратами та фінансовими можливостями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інноваційного розвитку розглядаються у працях багатьох зарубіжних та вітчизняних учених. Цей науковий напрям досліджували такі відомі науковці, як: І. Шумпетер, П. Друкер, І. Бабець, І Власова, В. Геєць, А. Гальчинський, О. Мокій, В. Нежиборець, О. Панасюк, О. Притикіна, В. Сизоненко, О. Шевченко, М. Щурик та ін. До того ж недостатньо вивченими залишаються питання розробки механізмів, зокрема, фінансових щодо інноваційної діяльності, які застосовуються у розвинених країнах і можуть бути використані в Україні та її регіонах для формування ефективної політики забезпечення інноваційного розвитку.

Мета роботи – дослідити проблеми та актуальні можливості фінансової підтримки інноваційних проєктів, метою яких є регіональний розвиток.

Виклад основного матеріалу. Стан інноваційного розвитку країни, регіону чи окремого підприємства значною мірою залежить від обсягу фінансового забезпечення впровадження інновацій. До основних джерел фінансування інноваційних процесів у розвинених країнах світу належать кошти держави, бізнесу та іноземних інвесторів. З табл. 1 бачимо, що в Японії власними коштами бізнесу фінансується 77,1 % інноваційних робіт, в той час, як у Європі тільки 57,1 %. Частка іноземних інвесторів у фінансуванні інновацій є незначною, на відміну від державних коштів, які істотно сприяють поширенню інновацій.

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності у провідних країнах світу [16]

Країни	Власні кошти	Державні кошти	Кошти іноземних інвесторів
Єврозона	57,1 %	34,4 %	6,9 %
США	66,4 %	27,7 %	–
Японія	77,1 %	16,2 %	0,4 %

Зокрема, у Швеції, Японії та США державні витрати на наукові інноваційні проекти становили відповідно 3,70, 3,06 та 2,84 % від ВВП країни [5]. Водночас в Україні за шість останніх років витрати Державного бюджету на інноваційну діяльність хоча і зросли у два рази, проте у структурі ВВП становлять лишень 0,003 % (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка витрат Державного бюджету на інноваційну діяльність в структурі ВВП України

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014* р.	2015* р.
ВВП, млрд грн	1079,3	1299,9	1404,7	1465,2	1566,7	1979,5
Загальна сума витрат Державного бюджету на інновації, млн грн	87	149,2	224,3	24,7	344,1	55,1
Частка витрат Державного бюджету на інновації у ВВП України, %	0,008	0,011	0,016	0,002	0,022	0,003

*Дані, наведені без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Складено авторами за даними [6].

Протягом 2000–2015 рр. фінансування інноваційної діяльності переважно здійснювалося за рахунок власних коштів підприємств – 52,9–87,7 % (рис. 1). Обсяги іноземних інвестицій до 2009 р. були незначними (1–9 % у загальній сумі), протягом двох років зросли до 30 %, а у 2011 р. різко скоротилися – з 2411,4 до 56,9 млн грн (0,4 %). У 2013 р. відбулося значне надходження іноземних інвестицій в інноваційний розвиток економіки України – 1253,2 млн грн, однак у 2015 р. воно скоротилося у 21 раз. На жаль, держава у фінансуванні інноваційного розвитку протягом досліджуваного періоду була доволі пасивною, і за рахунок держаних коштів фінансувалося лишень 0,3–4,5 % інноваційних процесів.

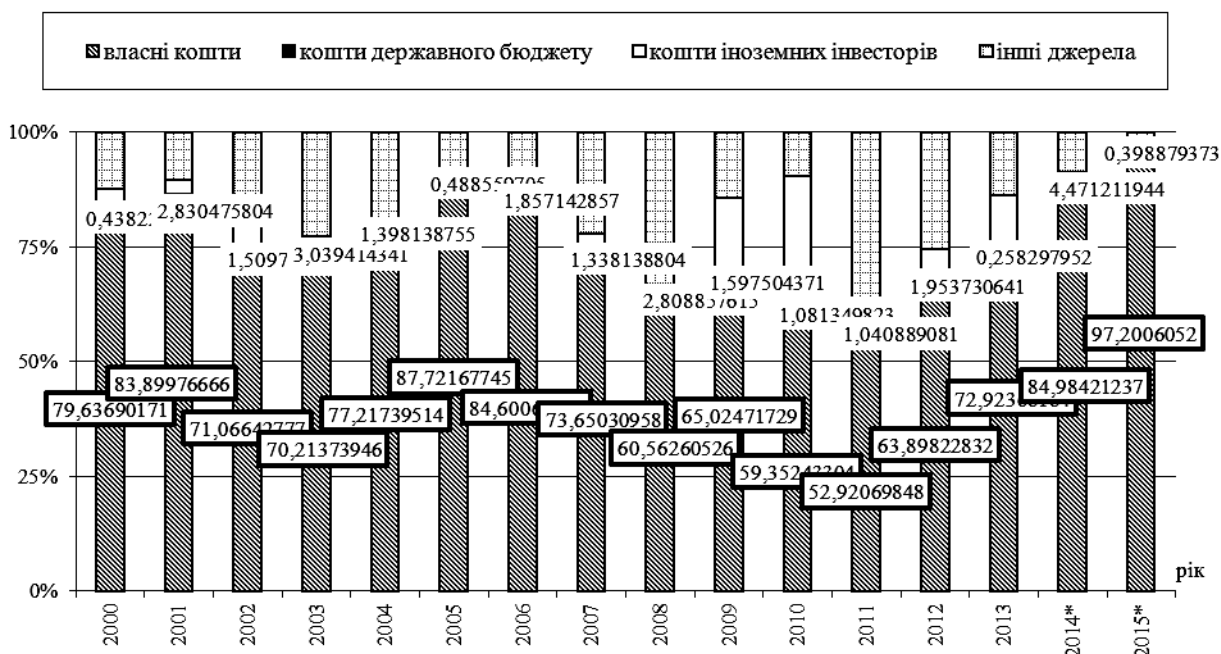

Рис. 1. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні

Складено авторами за даними [6].

*Дані, наведені без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Однак із запровадженням децентралізації та збільшенням повноважень місцевих громад в Україні розпочався новий етап змін у суспільній поведінці, метою якого було зростання мотивації до вирішення проблем, які залишались поза увагою органів регіональної та місцевої влади. Приймаючи нові виклики та можливості, частина громадян змогли швидко зорієнтуватись у новій ситуації, мобілізувати інтелектуальні та фінансові ресурси для розвитку. До того ж недостатня готовність до прийняття інновацій, зокрема інноваційної поведінки у залученні фінансових ресурсів для власного розвитку, сприяє збереженню утриманських настроїв значної частини суспільства, намаганням перекласти відповідальність за вирішення існуючих проблем виключно на органи влади, хоч нова економіка дає сьогодні нові можливості для партнерства.

Одним з дієвих та потужних фінансових механізмів, створення якого відкрило нові можливості для фінансування інноваційних проектів, є їх фінансування із Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР). Мобілізуючи доволі потужний інвестиційний ресурс (не менше 1 % від доходів загального фонду Державного бюджету України [1, с. 24–1]), ДФРР фактично став державною грантовою програмою підтримки кращих проектів розвитку громад на основі співфінансування проектів: не менше 10 % коштів на реалізацію проектів має бути виділено з місцевих бюджетів. Введення такого обмеження мало стимулювати місцеві громади до публічно-приватного партнерства та посилення відповідальності за успішне завершення проекту.

Варто зазначити, що основною підставою для фінансування проектів регіонального розвитку з коштів ДФРР є відповідність пріоритетам Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [7]. Ключові індикатори оцінки успішності Стратегії, зокрема враховують більш ніж двократне зростання обсягу реалізованої інноваційної продукції [7] – із середнього рівня 3,3 % у 2013 р. до 7 % – у 2020 р. (загалом у промисловості у межах 2,2 % – 25,6 %). Тому врахування інноваційної складової проекту на момент його оцінювання мало б бути невід’ємною складовою ще на етапі підготовки проектів. А самі проекти, навіть прямо не пов’язані з інноваціями, побічно мали б бути стимулом інноваційної активності підприємств, продукція яких була б основою виконання проектів (енергоефективності, технічної модернізації місцевих виробництв, розбудови інфраструктури – транспортної, туристичної тощо).

До того ж аналіз поданих на розгляд ДФРР проектів у період з 2015 по 2017 рр. дає змогу дійти висновку, що інноваційна складова проектів щонайменше не завжди чітко простежується. Зокрема, за кошти Фонду фінансуються важливі для громад проекти – будівництво шкіл, обладнання амбулаторій, котелень, спортивних майданчиків тощо. Не можна не погодитись із тим, що громади мають усі повноваження вирішувати, як їм розпорядитись своїм власним внеском, здійсненим прямо (10 % від бюджету проекту), або отриманим через перерозподіл своїх податкових платежів з утворених у ДФРР ресурсів. Водночас частка проектів, спрямованих на інноваційний розвиток свого регіону, є мінімальною – точно виділити її за принципом відображення проектів на сайті ДФРР неможливо, але з назви проектів та тематичних напрямків їх реалізації зрозуміло, що більшість проектів спрямовується на діяльність, пов’язану з відновленням соціальної інфраструктури громад. Набагато менше проектів мають навчальну компоненту та насправді інноваційне наповнення, таке як впровадження електронних систем обміну інформації та інформаційних мереж, використання новітніх засобів доступності інформації про певні об’єкти (QR-кодуювання туристичної продукції).

Зрозуміло, що за назвою точно ідентифікувати проекти, що становлять найбільший внесок в інноваційний розвиток регіону, неможливо. Адже кожен проект реконструкції очисних систем чи навіть облаштування спортивного майданчика може містити, якщо не інноваційну продукцію чи послугу, то принаймні спиратись на інноваційну поведінку громади, залучену до пошуку пріоритету свого розвитку та його реалізацію. Така практика вигідно відрізняється від сформованих раніше підходів покладання відповідальності виключно на органи регіональної та місцевої влади, у діях яких нерідко були підстави для справедливої критики, але й громада була дистанційована від прийняття рішень не лише через офіційні обмеження, але й через недостатню згуртованість та активність.

Істотним стимулом до реалізації проектів інноваційного спрямування могли б бути переваги під час визначення вагомості цієї складової експертної оцінки проектів, поданих на розгляд ДФРР. Не

маючи інформації щодо відповідних критеріїв та їх вагових коефіцієнтів, можемо водночас навести статистику фінансування проектів, що узагальнена за двома критеріями: відповідність пріоритетам регіонального розвитку та частка у загальному обсязі виділених фінансових ресурсів на реалізацію проектів за рахунок ДФРР у 2015 р. (рис. 2). Як бачимо, попри те, що найбільше в регіональних стратегіях розвитку врахований пріоритет “Інновації та інвестиції” (22 регіони), фінансування відповідних проектів фактично не здійснювалось. За даними звіту, у якому наведена відповідна інформація, відсутнє пояснення причин розподілу коштів ДФРР лише за кількома напрямками із визначених відповідними регіональними громадами як пріоритети свого розвитку: за наведеними даними очевидно, що із 16 важливих для регіонів пріоритетів кошти були виділені тільки на проекти семи напрямків, з очевидним переважанням фінансування проектів у галузі освіти та науки, житлово-комунального обслуговування та охорони здоров’я і спорту. При цьому неможливо знайти причину нульового фінансування напрямків, які в більшості регіонів зазначені як найважливіші – інновації, розвиток малого та середнього бізнесу, туризм (три перші у рейтингу). Звичайно, причиною може бути як низька якість поданих на розгляд ДФРР проектних пропозицій, так і інертність громад та місцевої влади у використанні коштів Фонду для власних потреб, але в останньому випадку виникає явна невідповідність між цілями, визначеними як пріоритетні, та зусиллями щодо їх реалізації. Якими б не були ці причини, очевидним залишається те, що можливості децентралізації та використання потенціалу самоорганізації та співучасті у вирішенні власних потреб поки що недостатньо використовуються в Україні. Особливо негативним при цьому є те, що кошти, як і раніше, спрямовуються переважно на фінансування потреб, які мали б бути вирішені за кошти, що стовідсотково залишаються у розпорядженні місцевих бюджетів. ДФРР, що за означенням мав би бути ресурсом фінансування розвиткових проектів, стає ще однією альтернативою для вирішення проблем соціальної сфери та підтримки житлової та транспортної інфраструктури (рис. 2).

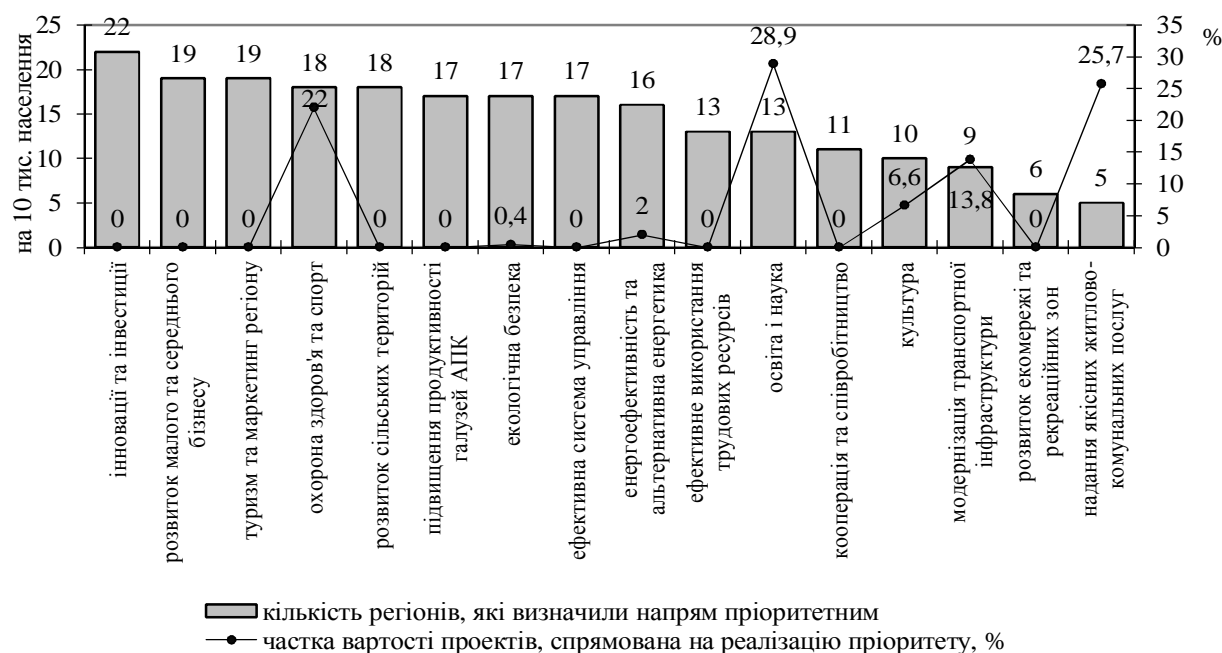

Рис. 2. Розподіл фінансових ресурсів на реалізацію проектів регіонального розвитку з коштів ДФРР та їх відповідність регіональним стратегіям розвитку

Складено авторами за даними [8].

Для перевірки того, наскільки зміни у наданні нових можливостей впливу на інвестиційні рішення у своєму регіоні сприяли збільшенню залученості громад до подання проектів регіонального розвитку, можна скористатись даними, наведеними на сайті ДФРР. Як бачимо

з табл. 3, поки що можемо констатувати очевидно зростаючий інтерес громад до використання фінансових можливостей, що надає спеціалізована державна установа підтримці регіонального розвитку. До того ж з різних причин багато проектів було відхилено ще на початкових етапах розгляду, не дійшовши до стадії оцінювання (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка кількості проектів, поданих на розгляд ДФРР у 2015–2017 рр.

Рік	Проекти, одиниць			
	подано	оцінено	реалізовано	реалізується
2015	1180	125	52	10
2016	3243	1408	100	70
2017	5176	530	2	23

Складено авторами за даними [13].

Певною мірою недостатньо інформативною є інформація щодо 2017 року, коли попри завершення офіційних термінів подання проектних пропозицій, процедура оцінювання та прийняття рішень щодо фінансування була відтермінована через недостатність коштів для реалізації проектів. У випадку державних фінансів такі зриви можливі і далі, враховуючи існуючі зміни пріоритетів бюджетування державних видатків. Але навіть не вдаючись до полеміки щодо доцільності перерозподілу бюджетних коштів за певними напрямками, очевидним стає формування нового суспільного запиту – використання зовнішніх джерел фінансування потреб регіонального розвитку та активізації суспільства у цьому процесі. Адже заявником виконання проектів хоч і є представники виконавчої влади певної території, але до їх виконання доволі часто залучаються громадські організації, особливо в проектах, спрямованих на розвиток людського капіталу, формування потенціалу взаємодії громад, навчання спільному досягненню цілей. Само по собі створення такого середовища написання проектів розвитку уже є істотною інновацією для України. Її підтримка та подальше втілення дасть змогу використовувати потенціал самоорганізації громадянського суспільства не лише у критичних політичних ситуаціях, але й, наприклад, перейняти досвід близького європейського сусіда – Польщі, де значна частина інфраструктури відновлена за кошти європейських грантових організацій, що стало серйозним поштовхом для оволодіння інструментарієм написання успішних грантових пропозицій.

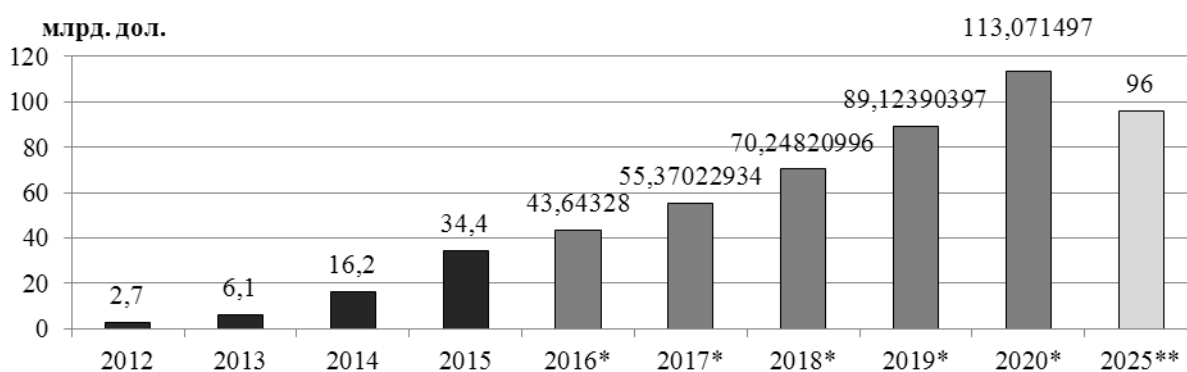
В Україні також можна знайти окремі успішні громадські організації та комунальні заклади, що спеціалізуються на залученні грантових, інвестиційних ресурсів, міжнародної технічної допомоги на реалізацію регіональних пріоритетів розвитку. Водночас імплементація досвіду нашого близького сусіда у підтримку програм інноваційного розвитку є доцільною для України, враховуючи потребу стимулювання співпраці громад та місцевої влади у забезпеченні стійкого підґрунтя постійного економічного розвитку. Наприклад, у Польщі до підтримки інноваційного сектору залучено понад 300 посередницьких організацій, що надають послуги у сфері освіти, консультування, передачі технологій [11]. Вони, як правило, розміщені з урахуванням концентрації науково-дослідницького потенціалу. При цьому відповідальність за реалізацію регіональних інноваційних програм делегована місцевим органам самоврядування і вони активно долучаються до створення власних фінансових інститутів забезпечення регіонального розвитку. Так, у Люблінському воєводстві створено Фонд регіонального розвитку, який виконує функцію фінансової інституції підтримки інноваційних та інвестиційних проектів підприємств малого й середнього бізнесу. Його співзасновниками були органи місцевого самоврядування, банківські установи, торгово-промислова палата [2]. Ефективність використання коштів Фонду залежить від якості поданих проектів, але сам факт створення власного регіонального посередника, що забезпечує фінансову спроможність пріоритетних для громади проектів розвитку, уже є ознакою ефективного партнерства у досягненні спільних цілей.

Однак вирішення проблем інноваційного розвитку потребує використання новітніх інструментів залучення фінансових ресурсів. У розвинених країнах уже доволі успішно працюють

інноваційні фінансові механізми, які могли б стати ключем до вирішення фінансових проблем в Україні. До них можна зарахувати краудфандинг (від англ. *crowd* – натовп, *funding* – фінансування), що є механізмом залучення фінансування від широких мас з метою реалізації культурних, соціальних, комерційних, політичних, інноваційних та особистісних проектів. Фінансування здебільшого спирається на невеликі внески, здійснені великою кількістю людей. При цьому дуже активно використовується мережа Інтернет, а посередником є краудфандингова компанія, яка здійснює усі необхідні організаційно-контрольні функції.

Перший краудфандинговий сайт з'явився у США в 2000 р. і був призначений для збору грошей на музичні проекти. На кінець 2011 р. по всьому світу налічували 452 краудфандингові платформи, які усі разом за цей рік зібрали близько 1,5 млрд дол. США на реалізацію більш ніж одного мільйона проектів, а на кінець 2012 р. обсяги залученого фінансування зросли до 2,7 млрд дол. США [4]. Найбільш відомим є американська краудфандингова платформа Kickstarter.com, яка має необмежені обсяги залучення і використовується для фінансування різнопланових проектів. Часто на ній розміщують інноваційні та творчі краудфандингові проекти, наприклад, проект TikTok+LunaTik (комплект сенсорних багатофункціональних наручних годинників), проект Robo (дитячий робот, який поєднує гру з навчанням програмуванню) та ін. Щомісячно Kickstarter б'є рекорди з зібраних сум на інноваційні проекти: останній – 10 млн дол. США на один проект. Зареєструвати свій проект може будь-хто, але одержувачем кінцевої суми зобов'язаний бути резидент США.

Починаючи із 2013 р., світовий ринок краудфандингу почав розвиватися надзвичайно швидкими темпами і щороку зростав більш ніж у два рази порівняно з попереднім роком (рис. 3). При цьому, за прогнозами Світового банку, до 2025 р. обсяг ринку краудфандингу досягне 96 млрд дол. США [12]. Однак прогнози аналітиків свідчать про те, що це станеться набагато раніше. Зокрема, за даними “Report: Global Crowdfunding Market 2016-2020”, передбачається зростання світового ринку краудфандингу у середньому на 26,87 % впродовж 2016–2020 рр. [17].

* прогноз аналітиків [Report: Global Crowdfunding Market 2016-2020]

** прогноз Світового банку

Рис. 3. Динаміка обсягів світового ринку краудфандингу

Складено авторами за даними [12; 15; 17].

Водночас останні дослідження компанії Juniper “Crowdfunding: Strategies&Impacts for Technology Markets 2015–2020” показали, що інвестиції в інноваційні технології через краудфандингові платформи зростуть у сім разів: від 1,1 млрд дол. США у 2015 р. до 8,2 млрд – у 2020 р. [18].

В Україні інтернет-краудфандинг почав розвиватися не так давно. Першими краудфандинговими платформами, які надали можливість організувати збір коштів для фінансування інноваційних проектів були “Спільнокошт” (2012 р.) та “Na-Starte” (2013 р.). З табл. 4 бачимо, що в Україні також присутні успішні приклади фінансування інноваційних проектів за рахунок краудфандингу. Так, враховуючи, що найбільше інноваційних ідей були подані у розділі “Технології”, ми визначили, що із 40 поданих проектів 16 зібрали необхідні суми фінансування.

Вони досягають 115 тис. грн на один проект і включають дуже різні ідеї – від засобів для 3D-друку, екологічних проектів до інноваційного забезпечення рішень у медицині та освіті.

Однак у зв'язку із тим, що український ринок краудфандингу тільки розпочинає розвиватися, то його ресурсів достатньо тільки для задоволення дрібних потреб малого бізнесу. Зібрати кошти на реалізацію великого інноваційного проекту, стартапу з продуктом, який буде орієнтований на іноземний ринок на українських платформах, фактично неможливо. Таким проектам доводиться користуватися послугами іноземних краудфандингових компаній. Але при цьому вітчизняні підприємці зустрічаються з багатьма перешкодами, які умовно можна розділити на дві групи [3]:

- територіально-організаційні (більшість краудфандингових компаній працюють тільки з підприємцями із Західної Європи, Північної Америки та Австралії, інші вимагають відкрити рахунок у певних американських чи європейських банках);

- культурні (мовний бар'єр, культурні розбіжності та специфіка сприйняття інформації зарубіжною аудиторією) (табл. 4).

Таблиця 4

**Українські краудфандингові платформи,
що організують збір коштів на інноваційні проекти**

Платформа	Офіційний веб-сайт	Кількість інноваційних проектів станом на 12.05.2017 р./ вкладка “Технології”		Залученні кошти, грн
		усього	успішні	
Спільнокошт	https://biggggidea.com	26	12 зокрема: – ZELENEW – майстерня з переробки пластику на корисні речі; – IZOLAB – майстерня цифрового виробництва; – FACTORY – навчальна технічна лабораторія (хакерспейс) для підлітків; – TECHNOX – протезування кінцівок в Україні	800 313 (від 30 тис. до 115 тис. на один проект)
Na-Starte	http://na-starte.com/	14	4 у тому числі Ebox – настільний портативний екструдер, що створює недорогою якісну пластикову нитку для друку на 3D-принтері у домашніх умовах	57 287 (від 2 тис. до 25 тис. на один проект)

Складено авторами за даними [9; 10].

Але за наявності потенційно цікавого проекту варто сконцентруватися на подоланні зазначених перешкод, бо можливості зібрати заявлені для реалізації проекту кошти на зарубіжних платформах значно вищі. Сьогодні українці активно долучились до краудфандингових технологій презентації своїх ідей та збору коштів за допомогою використання вітчизняних та іноземних краудфандингових веб-сайтів. До проектів, які набули доволі широкої популярності в світі та зібрали необхідні кошти, можна зарахувати такі [14]:

- проект виробництва “розумного” світлодіодного дисплею LaMetric української компанії SmartAtoms – зібрав на сайті Kickstarter близько 258 тис. дол. США;

- проект Олександра Нескіна Petcube (робот для ігор з домашніми тваринами) – зібрав на Kickstarter близько 250 тис. дол. США;

- проект Владислава Тисленко спалах для смартфонів iBlazr, для якого було заявлено для збору суму 58 тис. дол. США, а зібрано 152 тис. дол. США.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Децентралізація управління в Україні супроводжується зростанням відповідальності громад за розвиток регіону. У цих умовах зростають вагомість потреби залучення фінансових ресурсів з усіх доступних джерел, оскільки посилення

бюджетної автономії не гарантує фінансову спроможність громад повністю фінансувати інноваційні проекти – попри їх важливість у багатьох регіонах залишаються невирішеними потреби фінансування видатків соціального значення, що, як правило, є дуже витратними. Водночас сьогодні значно зросли можливості використання зовнішніх фінансових джерел. Крім коштів, ДФРР, як ми довели, не можуть повністю задовольнити потребу у фінансуванні регіонального розвитку, в Україні недооціненою залишається альтернатива фінансування інновацій через краудфандинг. Водночас залучення фінансових ресурсів з різних джерел потребує вищої активності та самоорганізації місцевих громад.

Отже, подальші дослідження повинні бути спрямовані на підвищення якості інноваційних проектів, що претендують на залучення коштів різних фінансових посередників, а це, своєю чергою, пов'язано з удосконаленням навичок підготовки проектних пропозицій. Не менш важливим є забезпечення обізнаності потенційних новаторів про сучасні інструменти мобілізації інвестиційних ресурсів, зокрема, краудфандинг. Адже його механізм більш відкритий і доступний для розуміння та використання, ніж інші варіанти залучення коштів. При цьому можливість вкладати незначні суми та простота процесу фінансування можуть істотно збільшити кількість потенційних інвесторів.

1. *Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-172>.*
2. *Бабець І. Обґрунтування напрямів розвитку інноваційного підприємництва з урахуванням світового досвіду / І. Бабець, Ю. Полякова, О. Мокій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/September/10.htm#_ftnref6.*
3. *Васильєв О. В. Краудфандинг – сучасний інструмент фінансування розвитку інтелектуального капіталу / О. В. Васильєв, С. С. Матюченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 18. – С. 36–40.*
4. *Васильчук І. П. Краудфандинг як феномен постіндустріальної економіки / І. П. Васильчук // Ефективна економіка. – 2013. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2500>.*
5. *Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу / І. Власова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2009. – № 1. – С. 36–46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vknteu_2009_1_6.pdf.*
6. *Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.*
7. *Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою КМУ № 385 від 6.08.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF/paran11#n11>.*
8. *Звіт за результатами проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/monitoring/rezultati-realizatsiyi-derzhavnoyi-regionalnoyi-politiki-v-ukrayini-u-2015-rotsi/](http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/monitoring/rezultati-realizatsiyi-derzhavnoyi-regionalnoyi-politiki/zvit-za-rezultatami-realizatsiyi-derzhavnoyi-regionalnoyi-politiki-v-ukrayini-u-2015-rotsi/).*
9. *Краудфандингова платформа “Na-Starte” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://na-starte.com/>.*
10. *Краудфандингова платформа “Спільнокошт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biggggidea.com>.*
11. *Марчук Ю. Особливості розвитку інноваційного підприємництва в Україні: досвід Польщі // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. – 2012. – Т.1. – С.77–81.*
12. *Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.worldbank.org/psd/crowdfunding-development-recommendations-vs-reality>.*
13. *Офіційний сайт ДФРР / Проекти. – 17.04.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua>.*
14. *10 самых перспективных украинских стартапов [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://ain.ua/2014/01/14/507167>.*
15. *Crowdfunding industry statistics 2015–2016 / Crowd Expert [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://crowdexpert.com/crowdfunding-industry-statistics/>.*
16. *Key figures Report 2008–2009: Science, Technologies and Competitiveness // European Commision. – 2010. – P. 169.*
17. *Report: Global Crowdfunding Market 2016–2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://crowdfundbeat.com/2016/02/03/report-global-crowdfunding-market-2016-2020/>.*
18. *Report: Crowdfunded Technology Investment to Increase Over \$8 Bn by 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://crowdfundbeat.com/2016/01/08/report-crowdfunded-technology-investment-to-increase-over-8bn-by-2020/>.*